

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КОМІТЕТ З ВИВЧЕННЯ КРАЇН
ЦЕНТРАЛЬНОЇ І ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

**Україна
в Центрально-Східній
Європі**

Випуск 11

Київ-2011

Затверджено до друку
вченою радою Інституту історії України НАН України
у листопаді 2011 р., протокол № 10

Тексти подаються в авторській редакції

Оригінал-макет підготувала
Любов Зубець

Тексти до друку підготувала
Ганна Березанська

Україна в Центрально-Східній Європі. — Вип. 11. — К.: Інститут історії України НАНУ, 2011. — 342 с.

У наукових розвідках, вміщених на сторінках пропонованого читацькому загалу видання, розглядаються маловивчені питання вітчизняної історії з найдавніших часів до кінця XVIII ст., які висвітлюються в контексті європейського цивілізаційного процесу. Зацікавлений читач знайде у них відповіді на ціле коло проблем, що досліджуються вперше або по новому оцінюються з позицій сучасної історичної науки.

Для науковців, викладачів, усіх, хто цікавиться історією України та Центрально-Східної Європи.

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE
INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE NAS OF UKRAINE
UKRAINIAN NATIONAL COMMITTEE FOR STUDY COUNTRIES OF
CENTRAL AND SOUTH-EASTERN EUROPE

**Ukraine
in East-Central
Europe**

Volume 11

Kyiv-2011

Ukraine in East-Central Europe. — Vol. 11. — K.: Institute of History of Ukraine NAS of Ukraine, 2011. — 342 p.

In scientific works, placed on the pages of the proposed edition to readers, are treated little studied questions of national history from the early times till the end of XVIII century, which are covered in the context of European civilization. An interested reader will find answers to a whole range of problems that are investigated for the first time or a new estimation from the perspective of present-day historical science.

For scientists, teachers, and everyone who are interested in the history of Ukraine and East-Central Europe.

Редакційна колегія:

Валерій Смолій, доктор історичних наук, академік НАН України, Інститут історії України НАН України (відповідальний редактор)

В'ячеслав Станіславський, кандидат історичних наук, Інститут історії України НАН України (заступник відповідального редактора)

Тарас Чухліб, доктор історичних наук, Інститут історії України НАН України (заступник відповідального редактора)

Василь Кононенко, кандидат історичних наук, Інститут історії України НАН України (відповідальний секретар)

Валентина Матях, кандидат історичних наук, Інститут історії України НАН України

Борис Черкас, кандидат історичних наук, Інститут історії України НАН України

Редакційна рада:

Мар'ян Бендза, доктор габілітований, професор Християнської теологічної академії

Віктор Брехуненко, доктор історичних наук, Інститут української історіографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України

Олександр Головка, доктор історичних наук, Апарат Верховної Ради України

Олександр Гуржій, доктор історичних наук, Інститут історії України НАН України

Юрій Мицик, доктор історичних наук, Інститут української історіографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України

Олександр Моця, доктор історичних наук, член-кореспондент НАН України, Інститут археології НАН України

Петро Сас, доктор історичних наук, Інститут історії України НАН України

Валерій Степанков, доктор історичних наук, Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка

Тереза Хінчевська-Генель, доктор габілітований, професор, Інститут історії ПАН, Університет в Білостоку, Варшавський університет

З М І С Т

I. ДО 75-РІЧЧЯ ІНСТИТУТУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

Валентина Матях

Дослідження українського історичного процесу раннього нового часу в Інституті історії України НАН України (90-ті роки ХХ — перша декада ХХІ ст. 13

II. ІСТОРІЯ

Антична доба

Олександр Одрін

Зернове господарство Ольвійського полісу в VI — першій половині III ст. до н.е. 47

Марина Скржинська

Фольклор як історичне джерело розповіді Геродота про Скіфію 72

Давньоруська доба

Микола Котляр

Жорстокий світ давньоруського середньовіччя 87

Валерій Зема

Володарі-мученики: Сценарії та моделі святості 102

Доба кочовиків

Олег Бубенок

Мадяри у степах Приазов'я (до питання про локалізацію країни Лебедії) 135

Борис Черкас

Улус Манкерман: спроба реконструкції 162

Владислав Грибовський

Землеробство і седентаризація в кочівницькому соціумі: випадок причорноморських ногайців 167

Литовська доба

Андрій Блануца

Господарська політика королеви Бони у Великому князівстві Литовському (за матеріалами 32 книги записів Литовської метрики) 191

Дмитро Ващук

Матеріали Литовської Метрики до вивчення інститутів «старини» та «новини» у Великому князівстві Литовському 207

Козацька доба

Олександр Гуржій

Початки формування ринку вільнонайманої праці в Наддніпрянській Україні (друга половина XVII-XVIII ст.) 217

Олексій Сокирко

Гетьманські «німці»: війська іноземного автораменту другої половини XVII — початку XVIII ст. 246

III. ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ТА СПЕЦІАЛЬНІ ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ

Тетяна Вілкул

Текстологія Повісті временних літ. Контрольні тексти: Книга Буття у Промові Філософа 269

Юрій Мицик

3 документів доби гетьмана Івана Мазепи (за матеріалами польських архівів) . . 284

Володимир Александрович

Ікони часів князя Лева Даниловича 307

IV. РЕЦЕНЗІЇ. ОГЛЯДИ

Тарас Чухліб

539 листів гетьмана Івана Мазепи в опрацюванні історика В'ячеслава Станіславського [Рецензія] З епістолярної спадщини гетьмана Івана Мазепи / Упор. та автор передмови В. Станіславський. — К.: Інститут історії України НАНУ, 1996. — 194 с.; Листи Івана Мазепи. 1687–1691 / Упор. та автор передмови В. Станіславський. — Т. 1. — К.: Інститут історії України НАНУ, 2002. — 480 с.; Листи Івана Мазепи. 1692–1700 / Упор. та автор вступного дослідження В. Станіславський. — Т. 2. — К.: Інститут історії України НАНУ, 2010. — 752 с. . . 329

Андрій Блануца

Проблеми інтеграції та інкорпорації ранньомодерного часу у новітніх студіях. [Огляд] Проблемы интеграции и инкорпорации в развитии Центральной и Восточной Европы в период раннего Нового времени: Материалы междунар. науч. конференции (Минск, 15–17 кастрычніка 2009 г.) / Навук. рэд. С.Ф. Сокал, А.М. Янушкевіч. — Минск: БІП-С Плюс, 2010. — 440 с. 338

Василь Кононенко

[Огляд] Gawron Przemysław. Hetman koronny w systemie ustrojowym Rzeczypospolitej w latach 1581–1646. — Warszawa: Wydawnictwo Neriton, 2010. — 507 s. . . . 340

CONTENTS

I. TO 75TH YEAR OF INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCE OF UKRAINE

Valentyna Matiakh

- Investigation of Ukrainian historical process of Early Modern Time in Institute of History of Ukraine National Academy of Science of Ukraine (90-s of 20th century — the first decade of 21th century) 13

II. HISTORY

Antique Age

Oleksandr Odrin

- Grain economy of Ol'via polis in 6th — the first half of 3 century BC 47

Maryna Skrzhyńska

- Folklore as historical source of Herodotus's narrative about Scythian 72

Age of old Rus'

Mykola Kotliar

- Cruel world of Middle Age of old Rus' 87

Valerij Zema

- Lord-martyrs: scenarios and models of holiness 102

Nomadic history

Oleh Bubenok

- The Ancient Hungarians in the Steppes of Azov Sea (to the Question on Localization of the Land Lebedia) 135

Borys Cherkas

- Ulus Mankerman: attempt of reconstruction 162

Vladyslav Hrybovs'kyj

- Agriculture and sedentaryzaciia in nomad society: example Nogai Host in the North Coast of the Black Sea 167

Lithuanian Age

Andrij Blanutsa

- Economy policy of queen Bona in the Great Duchy of Lithuania (materials of 32th Book of registrations of Lithuanian Metric) 191

Dmytro Vashchuk

Materials of Lithuanian Metric to investigation institutions «staryna» and «novyna» in the Great Duchy of Lithuania 207

Cossack history

Oleksandr Hurzhij

The beginning of shaping of market of hired work in the Dnipro Ukraine (the second half of XVII-XVIII century) 217

Oleksij Sokyrko

Hetman's "Germans". The "foreign pattern troops" in the second half of 17th — early 18th century 246

III. SOURCE STUDIES AND SPECIAL HISTORICAL DISCIPLINES

Tetiana Vilkul

Textual study of Povest' vremennykh let. Control texts: The Book of Genesis in Word of Philosopher 269

Jurij Mytsyk

From documents of epoch of Iwan Mazepa (materials of polish archives) 284

Volodymyr Aleksandrovych

Icons of age of Lev Danylovych 307

IV. REVIEWS, EXAMINATIONS

Taras Chuchlib

539 letters of hetman Ivan Mazepa in the investigation of historian V'iacheslav Stanislavs'ky [Review] З епістолярної спадщини гетьмана Івана Мазепи / Упор. та автор передмови В. Станіславський. — К.: Інститут історії України НАНУ, 1996. — 194 с.; Листи Івана Мазепи. 1687–1691 / Упор. та автор передмови В. Станіславський. — Т. 1. — К.: Інститут історії України НАНУ, 2002. — 480 с.; Листи Івана Мазепи. 1692-1700 / Упор. та автор вступного дослідження В. Станіславський. — Т. 2. — К.: Інститут історії України НАНУ, 2010. — 752 с. 329

Andrij Blanutsa

Problems of integration and incorporation in Early Modern Time in new studies [Review] Проблемы інтеграції і інкарпарації ў развіцці Цэнтральнай і Усходняй Еўропы ў перыяд ранняга Новага часу: Матэрыялы міжнар. навук. канферэнцыі (Мінск, 15–17 кастрычніка 2009 г.) / Навук. рэд. С.Ф. Сокал, А.М. Янушкевіч. — Мінск: БІП-С Плюс, 2010. — 440 с. 338

Vasyl' Kononenko

[Review] Gawron Przemysław. Hetman koronny w systemie ustrojowym Rzeczypospolitej w latach 1581–1646. — Warszawa: Wydawnictwo Neriton, 2010. — 507 s. 340